

SPIS TREŚCI

I. DANE OGÓLNE	2
1. Przedmiot opracowania	2
2. Podstawa opracowania	2
3. Zakres projektu	2
II. OPIS TECHNICZNY	3
1. Stan istniejący sieci oświetleniowej ul. Przechodniej	3
2. Stan istniejący sieci oświetleniowej ul. Piastów	3
3. Projektowana nowa szafka oświetleniowa	4
4. Projektowana sieć oświetleniowa ul. Przechodniej	4
5. Projektowane słupy, wysięgniki i oprawy oświetleniowe ul. Przechodniej	5
6. Projektowana sieć oświetleniowa ul. Piastów	5
7. Projektowane słupy, wysięgniki, oprawy na ul. Piastów	5
8. Numeracja słupów	6
9. Niezbędne przeróbki w sieci oświetleniowej	6
10. Ochrona od porażeń	7
11. Uwagi końcowe	7
III. OBLICZENIA	8
1. Bilans mocy szafki oświetleniowej SO-205	8
2. Prąd obciążenia (dla obwodu projektowanego ul. Okrzei)	8
3. Sprawdzenie spadku napięcia obwodu oświetleniowego	8
4. Sprawdzenie warunków zwarciovych 1-faz	8
5. Obliczenia fotometryczne dla opraw.	10
IV. KARTY KATALOGOWE	11
V. CZĘŚĆ RYSUNKOWA	12
Rys E-1. Plan sieci oświetleniowej	12
Rys E-2. Schemat sieci oświetleniowej	12
Rys E-3. Projektowana szafka oświetleniowa	12
VI. INFORMACJA B I O Z	13

I. DANE OGÓLNE

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest modernizacja sieci oświetlenia ulicznego na ul. Przechodniej i Piastów w Nowej Rudzie. Projektuje się także wymianę zdewastowanej szafki oświetleniowej, na nową.

2. Podstawa opracowania

Podstawą opracowania projektu jest::

- Umowa z Inwestorem
- Wytyczne do projektowania
- Uzgodnienia z inwestorem
- Prawo Budowlane i przepisy wykonawcze
- Polskie Normy, Normy IEC
- Aktualne katalogi, albumy,
- Inwentaryzacja istniejącej sieci
- Dokumentacja fotograficzna

3. Zakres projektu

Projekt niniejszy obejmuje:

- projekt szafki oświetleniowej
- projekt linii oświetlenia ulicznego ul. Piastów
- projekt linii oświetlenia ulicznego ul. Przechodniej
- dobór słupów oświetleniowych
- dobór wysięgników
- dobór opraw oświetleniowych
- ochronę przeciwporażeniową

II. OPIS TECHNICZNY

1. Stan istniejący sieci oświetleniowej ul. Przechodniej

Na ul. Przechodniej jest obecnie sieć oświetlenia ulicznego. Ze względu na remont nawierzchni tejże drogi projektuje się nowe oświetlenie uliczne.

2. Stan istniejący sieci oświetleniowej ul. Piastów

W ul. Piastów biegnie sieć oświetlenia ulicznego. Ze względu na remont nawierzchni tejże ulicy projektuje się nowe oświetlenie uliczne. Sieć oświetleniowa prowadzona jest w ziemi, oprawy oświetleniowe zabudowane są na stalowych wysięgnikach mocowanych do ścian budynków. Modernizacji ulega zarówno sieć zasilająca jak i wszystkie punkty oświetleniowe.

3. Projektowana nowa szafka oświetleniowa

Dla zasilania i sterowania obwodów oświetleniowych ul. Przechodniej, Piastów, które są przedmiotem opracowania oraz ulic pozostałych projektuje się wymianę starej szafki na nową. Projektuje się szafę oświetleniową w obudowie metalowej prod. WILK SO-612, którą posadowić należy na prefabrykowanym fundamencie, w miejscu jak pokazano na planie sieci, rys. E-1. (Miejsce posadowienia szafki, w miejscu zdemontowanej – patrz zdjęcie poniżej).

Szafka składać się będzie z pola zasilającego ze złączem kablowym, pola pomiarowego, pola sterującego oraz pola odpływowego. Pole kablowe wyposażać w rozłącznik RB-00. W polu tym, zabudować zabezpieczenia przedlicznikowe o $I_{bn}=63A$, zgodnie ze stanem istniejącym. W polu pomiarowym zlokalizować licznik energii 3-faz, 2-taryfowy (2-strefowy) wraz z zegarem sterującym. Projektuje się bezpośredni pomiar energii. W polu sterowniczym zabudować rozłącznik VISTOP 63A oraz aparaturę sterującą wraz z programatorem cyfrowym Rabbit CPA 3.1 oraz pozostałe aparaty do ręcznego sterowania oświetleniem.

Przy zamawianiu szafy u producenta należy podać informację o zabudowaniu w szafie na odpływach bezpieczników porcelanowych małogabarytowych, a nie jak sugeruje katalog zabezpieczeń typu S-301.

W szafie projektuje się 6 pól odpływowych, przy czym będą wykorzystane 4 pola (2 do zasilania nowego oświetlenia ul. Przechodniej i Piastów, 2 do zasilania istniejących obwodów oświetleniowych, które zostaną przepięte z demontowanej szafki SO-205. 2 pola pozostaną w rezerwie. Schemat szafki oświetleniowej pokazano na rys. E-3.

4. Projektowana sieć oświetleniowa ul. Przechodniej

Należy dokonać geodezyjnego wytyczenia trasy istniejącego kabla oświetleniowego., odkopać kabel istniejący i w miejsce jego ułożyć nowy kabel YAKY 4x35mm². Kabel oświetleniowy układać zgodnie z planem sieci – rys. E-1. Kabel pod chodnikiem, wjazdami układać na głębokości min. 0,5m oraz pod ulicą Przechodnią (konieczny do wykonania przekop poprzeczny), na głębokości min. 0,8m. Kabel układać zgodnie z normą SEP-E-002 „Elektroenergetyczne linie energetyczne i sygnalizacyjne linie kablowe”. W miejscach kolizyjnych w innych sieciach i kablami energetycznymi należy kabel układać w rurach ochronnych Arot DVK 110, miejsca te pokazano na planie sieci. Rury ochronne, po ułożeniu w nich kabla należy uszczelnić. Kabel ułożyć na podsypce piaskowej o grubości 0,1 m. Równolegle z kablem ułożyć bednarkę Fe-Zn 25x4 mm, którą należy połączyć z każdym projektowanym słupem poprzez zacisk we wnęce słupa. Na ułożony kabel nasypać warstwę 0,1 m piasku i zasypać wykop częściowo warstwą gruntu rodzimego - przesianego, a następnie ułożyć folię z PCW koloru niebieskiego. Schemat sieci oświetleniowej pokazano na rys. E-2. Kabel należy poddać pomiarowi rezystancji izolacji i sprawdzeniu ciągłości żył. Kabel przed zakryciem podlega odbiorowi przez zarządcę drogi. Należy dokonać inwentaryzacji geodezyjnej trasy linii kablowej.

W związku z koniecznością rozebrania istniejącego chodnika w celu ułożeniu kabla i posadowieniu słupów należy odbudować jego nawierzchnię w oparciu o opracowanie br. drogowej.

5. Projektowane słupy, wysięgniki i oprawy oświetleniowe ul. Przechodniej

Projektuje się słupy stalowe, ocynkowane prod. WILK., na bazie słupa SW-9, o wysokości 9,0m (odległość pionowa od poziomu gruntu do zawieszenia oprawy oświetleniowej). Słupy wyposażać w wysięgnik o promieniu gięcia 800mm i kącie nachylenia 10°. Słupy projektuje się dla III strefy wiatrowej (producent zapewnił telefonicznie iż jego wyrób spełnia to kryterium). Słupy posadzić, w przygotowanych wcześniej wykopach, na płycie ustojowej. Głębokość wykopu, zalecana przez producenta słupów wynosi 1,8m. Projektowana odległość lica słupa od krawędzi musi wynosić 0,6m. Słup krańcowy obwodu projektowanego, należy dodatkowo uziemić. Teren wokół słupów zagęścić mechaniczną ubijkarką do gruntu.

W słupie stosować jako zabezpieczenie pojedynczej oprawy oświetleniowej, wkładkę topikową małowabarytową DO-1, 6A. Należy w słupach zabudować tabliczki bezpiecznikowe typu zamkniętego, np. TB-1 lub TB-2 lub inne umożliwiające zabudowanie do 2 zabezpieczeń.

Na słupach oświetleniowych zamontować projektowane oprawy Sintra 1 100W. Stosować w oprawach źródła sodowe SON-T+. Zastosować oprawy z regulacją rozsyłu światła.

Oprawy podłączyć do tabliczki bezpiecznikowej w słupie przewodami YDY 3x2,5/750V.

6. Projektowana sieć oświetleniowa ul. Piastów

Należy dokonać geodezyjnego wytyczenia trasy istniejącego kabla oświetleniowego, odkopać kabel istniejący i w miejsce jego ułożyć nowy kabel YAKY 4x35mm² do szafki bezpiecznikowej zasilającą oprawę mocowaną do ściany o n-rze PO-10. Kabel oświetleniowy układać zgodnie z planem sieci – rys. E-1. Kabel pod chodnikiem, wjazdami układać na głębokości min. 0,5m oraz pod ulicą Przechodnią (konieczny do wykonania przekop poprzeczny. Kabel układać razem w kablem zasilającym oświetlenie ul. Przechodniej), na głębokości min. 0,8m. Kabel projektowany w poboczu ul. Piastów układać na całej długości w rurach ochronnych. Kabel układać zgodnie z normą SEP-E-002 „Elektroenergetyczne linie energetyczne i sygnalizacyjne linie kablowe”. W miejscach kolizyjnych w innych sieciach i kablami energetycznymi należy kabel układać także w rurach ochronnych Arot DVK 110, miejsca te pokazano na planie sieci. Rury ochronne, po ułożeniu w nich kabla należy uszczelnić. Kabel ułożyć na podsypce piaskowej o grubości 0,1 m. Równolegle z kablem ułożyć bednarkę Fe-Zn 25x4 mm, którą należy połączyć z każdą projektowaną wnęką z zabezpieczeniami zlokalizowanymi w ścianie posesji. Na ułożony kabel nasypać warstwę 0,1 m piasku i zasypać wykop częściowo warstwą gruntu rodzimego - przesianego, a następnie ułożyć folię z PCW koloru niebieskiego. Wnęki należy wymienić na nowe. Schemat pokazano na rys. E-2. Z wnęki wykonać przewodem YDY 3x2,5 nowe zasilanie opraw. Przewody układać w brzdach w rurkach RL. Schemat sieci oświetleniowej pokazano na rys. E-2. Kabel należy poddać pomiarowi rezystancji izolacji i sprawdzeniu ciągłości żył. Kabel przed zakryciem podlega odbiorowi przez zarządcę drogi. Należy dokonać inwentaryzacji geodezyjnej trasy linii kablowej.

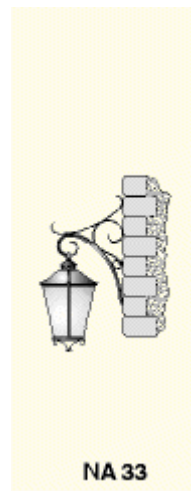
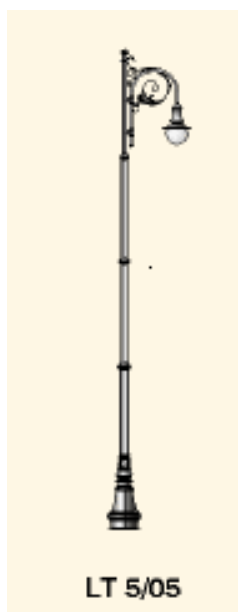
W związku z koniecznością rozebrania istniejącego chodnika w celu ułożeniu kabla, odbudować jego nawierzchnię w oparciu o opracowanie br. drogowej.

7. Projektowane słupy, wysięgniki, oprawy na ul. Piastów

Zgodnie z wytycznymi UM Nowa Ruda projektuje się na Pl. Grunwaldzkim wysięgniki i słupy firmy Art. Metal, typ LT5/7, które posadzić w miejscach jak pokazano na planie. Słupy wyposażać w wysięgnik tego samego producenta, typ NA33 z zintegrowaną na nim oprawą. Słup projektuje się dla III strefy wiatrowej. Słupy posadzić, w przygotowanym wcześniej wykopie, z odpowiednim fundamentem. Projektowana odległość lica słupa od krawędzi musi wynosić 0,6m.

Na budynkach ul. Piastów należy dokonać demontażu istniejących wysięgników i opraw, a zabudować nowe, typ NA33 z zintegrowaną na nim oprawą. Oprawy te wyposażać w osprzęt do źródła światła sodowego o mocy 100W. Stosować w oprawach źródła sodowe SON-T+.

Wysokość zawieszenia opraw na budynkach projektuje się na wysokości 9m.

We wnękach stosować jako zabezpieczenie pojedynczej oprawy oświetleniowej, wkładkę topikową małogabarytową „00”, 6A.

8. Numeracja słupów

Słupy projektowane oznaczyć kolejno PO-1 do PO-xx Numerację rozpocząć od strony szfki oświetleniowej.

Słupy ul. Przechodniej posadowić w gruncie tak, aby wnętrza pod tabliczki znajdowały się z od strony ulicy.

9. Niezbędne przeróbki w sieci oświetleniowej

Zgodnie z zaleceniami (wytyczne projektowe z UM) projektuje się zmiany w istniejącej sieci oświetleniowej zasilanej z szafki SO-205.

Po zdemontowaniu zużytej szafki i zabudowaniu nowej należy dokonać przełączenia istniejących obwodów oświetleniowych zasilających ul. Cichą i Kopernika.

Należy w projektowanej szafce zabudować odpowiednie zabezpieczenia obwodów, które zostaną wpięte do nowej szafki, wg poniższego zestawienia:

Lp.	Nazwa obwodu	Wartość zabezpieczenia [A]	Typ kabla
1.	Kier. ul. Cicha	25	YAKY 4x35
2.	Kier. ul. Kopernika, Niepodl., ...	25	YAKY 4x35

Istniejący kabel YAKY 4x35 zasilający szafkę SO-205 należy wpiąć do nowej szafki. Stan jego jest dobry, nie planuje się jego wymiany. Przed jakimikolwiek pracami kablowymi należy powiadomić RE Kłodzko o konieczności wyłączenia napięcia dla tego obwodu.

10. Ochrona od porażeń

Jako środek ochrony przeciwporażeniowej dodatkowej w układzie TN-C stosujemy szybkie wyłączenie zasilania w przypadku pojawienia się napięcia na elementach normalnie nie będących pod napięciem. Wszystkie części przewodzące (słupy, szafka), dostępne winny być trwale podłączone do przewodu PEN sieci. Projektowane słupy oświetleniowe lub wnęki należy uziemić łącząc je z projektowaną bednarką, Fe-Zn 25x4 mm, układaną we wspólnym wykopie wraz z kablem. Rezystancja uziomu szafki oraz słupów, nie może być większa od 10Ω .

11. Uwagi końcowe

Całość robót elektrycznych wykonać zgodnie z projektem budowlanym, obowiązującymi przepisami oraz normami PN-IEC. Wykonać pomiary rezystancji izolacji kabli i przewodów i skuteczność ochrony przeciwporażeniowej. Wyniki zaprotokółować. Szczegóły wykonawstwa sieci ustalić roboczo z UM Nowa Ruda oraz Wydziałem Eksploatacji RE Kłodzko.

III. OBLICZENIA

1. Bilans mocy szafki oświetleniowej SO-205

Obwód nr 1 od PO-1 do PO-7 (projektowany obwód ul. Przechodnia)

$$P_{max1} = 8 \times 0,12 = 0,96kW$$

Obwód nr 2 od PO-1 do PO-10 (projektowany obwód ul. Piastów, Pl. Grunwaldzki)

$$P_{max2} = 10 \times 0,12 = 1,2kW$$

Obwód nr 3 (Kier. ul. Cicha)

$$\text{założono } P_{max3} = 1,8kW$$

Obwód nr 4 (Kier. ul. Kościuszki)

$$\text{założono } P_{max4} = 3,2kW$$

2. Prąd obciążenia (dla obwodu projektowanego ul. Przechodniej)

$$I_{max4} = \frac{P_{max1}}{\sqrt{3} \times U \times \cos \varphi} = \frac{7100}{1,73 \times 400 \times 0,95} = 10,8 \text{ A}$$

Kabel oświetleniowy: YAKY 4x35, l=6m, Idd=135A;

Idd>Imax₁, warunek spełniony

3. Sprawdzenie spadku napięcia obwodu oświetleniowego

Obliczenia dokonano metodą szczegółową (PO-1 – PO-7)

$$\Delta U \% = \frac{\sum_{n=1}^n P_n \times \ln}{\gamma \times s \times U^2} \times 10^5 = 0,07\%$$

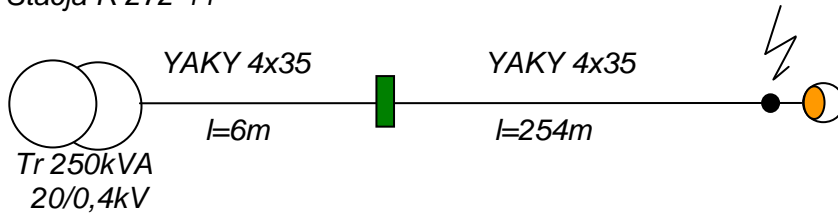
$\Delta U \% = 0,013\% < \Delta U \% = 3\%$ dopuszczalne, warunek spełniony

4. Sprawdzenie warunków zwarciovych 1-faz

Układ sieci wygląda następująco:

Stacja R 272-11

Impedancja pętli zwarcia (do najdalszej lampy)

1. Transformator 250 kVA
 $R_T = 0,022\Omega$; $X_T = 0,05\Omega$
2. Linia kablowa YAKY 4x35mm², l=260m
 $R_{L1} = 0,443\Omega/\text{km} \times 0,26 \times 2 = 0,23\Omega$

Impedancja:

$$Z = \sqrt{X^2 + R^2} = \sqrt{(0,05)^2 + (0,23)^2} = 0,23 \Omega$$

Prąd zwarciaowy 1-faz:

$$I_z = \frac{184}{0,23} = 800A$$

Warunek szybkiego wyłączenia

Układ sieciowy TN-C

$U_n = 400V$

$U_f = 230V$

$U_L = 50V$

Znamionowy prąd wkładki bezpiecznika obwodu w SO-205, $I_{bn} = 20A$

Prąd początkowy zwarciaowy wynosi $I_z = 800A$.

Prąd zadziałania wkładki bezpiecznikowej na podstawie danych odczytanych z ch-ki $I = f(t)$, wynosi 100A, co spowoduje przepalenie wkładki w czasie mniejszym od 2s.

Warunek skutecznego działania zabezpieczenia

$$1,25 \times Z \times I_a \leq U_f, k = 3,4$$

I_a - prąd zadziałania zabezpieczenia

I_{bn} - prąd znamionowy wkładki bezpiecznika

U_f - napięcie fazowe 230V

$$1,25 \times 0,23 \times 100 = 28,7V < 230V$$

Warunek skutecznego zadziałania jest spełniony

Projektowany obwód spełnia warunek skutecznego zadziałania

5. Obliczenia fotometryczne dla opraw.

Na podstawie polskich norm i wytycznych do projektowania ulic i dróg przyjęto do obliczeń:

Odcinek z oprawami 100W

- droga gminna - średnie natężenie ruchu
- szerokość drogi 6m
- klasa podłoża drogi R3
- współczynnik odbicia asfaltu $Q_o=0,07$
- 2 pasy ruchu
- luminancja minimalna na poziomie jezdni $0,5\text{cd/m}^2$
- równomierność poprzeczna: min 0,4
- oprawa Sintra 1 100W
- źródło światła SON-T+ 100W (tubularne) 10,5klm
- wysokość zawieszenia opraw 9,2 m
- kat nachylenia wysięgnika 10°
- $M_f=0,92$

Dla pasa 1

Luminancję minimalną = $0,77\text{ cd/m}^2$
Luminancję maksymalną = $0,92\text{ cd/m}^2$
Wartość średnia luminancji = $0,84\text{ cd/m}^2$
Równomierność wzdłużna $U_l=84,2\%$

Dla pasa 2

Luminancję minimalną = $1,34\text{ cd/m}^2$
Luminancję maksymalną = $1,49\text{ cd/m}^2$
Wartość średnia luminancji = $1,42\text{ cd/m}^2$
Równomierność wzdłużna $U_l=89,9\%$

Siatka dla całej drogi

Luminancję minimalną = $0,59\text{ cd/m}^2$
Luminancję maksymalną = $1,7\text{ cd/m}^2$
Wartość średnia luminancji = **$1,18\text{ cd/m}^2$**
Równomierność wzdłużna $U_o=49,7\%$

Dobre oprawy spełniają wszystkie założenia i wymagania nowej normy PN-EN 13201:2005 (U) w zakresie oświetlenia ulic i dróg.

V. CZĘŚĆ RYSUNKOWA

Rys E-1. Plan sieci oświetleniowej

Rys E-2. Schemat sieci oświetleniowej

Rys E-3. Projektowana szafka oświetleniowa

VI. INFORMACJA B I O Z

(Wykaz elementów stwarzających zagrożenie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia)

Zagrożenie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia ludzi może wystąpić w sytuacjach wjazdu pojazdów na tereny niedozwolone tj. na pas chodników, przyjezdniowej zieleni. Sytuacja taka może spowodować kolizję tych pojazdów ze słupami latarni drogowych, ogrodzeniami.

(Wykaz przewidywanych zagrożeń występujących podczas realizacji robót budowlanych)

- wykonywanie głębokich wykopów jamistych i liniowych,
- prace na wysokości ponad 5,0 m przy montażu słupów i opraw oświetleniowych
- ustawianie słupów oświetleniowych,
- zagrożenia wynikające z nieprzestrzegania przepisów BHP
- prace ziemne w pobliżu innych sieci elektrycznych będących pod napięciem
- prace związane z badaniami linii energetycznych pod napięciem.

SPOSÓB PROWADZENIA INSTRUKTAŻU PRACOWNIKÓW PRZED PRZYSTĄPIENIEM DO REALIZACJI ROBÓT SZCZEGÓLNIE NIEBEZPIECZNYCH

Pracownicy biorący udział przy robotach szczególnie niebezpiecznych powinni być poinstruowani przez kierownika budowy i przeszkoleni w zakresie BHP przy robotach z udziałem sprzętu ciężkiego oraz w rejonie skrzyżowań i zbliżeń z sieciami elektroenergetycznymi.

Instruktaż pracowników należy prowadzić zgodnie z:

- USTAWĄ z dnia 26 czerwca 1974 r. KODEKS PRACY (Tekst jednolity: Dz. U. z 1998 r. Nr 21, poz. 94 z późniejszymi zmianami) - Dział Dziesiąty „Bezpieczeństwo i higiena pracy” Rozdział VIII „Szkolenia”
- ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650)
- ROZPORZĄDZENIEM MINISTRA GOSPODARKI z dnia 20 września 2001 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych. (Dz. U. Nr 118, poz. 1263)
- ROZPORZĄDZENIEM MINISTRÓW KOMUNIKACJI ORAZ ADMINISTRACJI, GOSPODARKI TERENOWEJ I OCHRONY ŚRODOWISKA z dnia 10 lutego 1977 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu robót drogowych i mostowych. (Dz. U. Nr 7, poz. 30)

WYKAZ ŚRODKÓW TECHNICZNYCH I ORGANIZACYJNYCH ZAPOBIEGAJĄCYCH NIEBEZPIECZEŃSTWOM WYNIKAJĄCYM Z WYKONYWANIA ROBÓT W STREFACH SZCZEGÓLNEGO ZAGROŻENIA ZDROWIA

1. W trakcie prowadzonych prac należy stosować środki techniczne i organizacyjne zgodnie z przyjętą przez Wykonawcę technologią robót oraz z posiadanym sprzętem.

2. Wykopy pod budowę przepustów, wykopów, kanalizacji, sieci elektrycznych winne być odpowiednio umocnione przez złożenie szalunków, a teren wokół robót ogrodzony taśmą przed dostępem osób nieupoważnionych.

3.a) Nie jest dopuszczalne sytuowanie stanowisk pracy, składowisk wyrobów i materiałów lub maszyn i urządzeń budowlanych bezpośrednio pod napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi lub w odległości liczonej w poziomie od skrajnych przewodów, mniejszej niż:

1) 3 m – dla linii o napięciu znamionowym nie przekraczającym 1 kV;

2) 5 m – dla linii o napięciu znamionowym powyżej 1 kV, lecz nie przekraczającym 15 kV;

b) Żurawie samojezdne, koparki i inne urządzenia ruchome, które mogą zbliżyć się na niebezpieczną odległość do napowietrznych lub kablowych linii elektroenergetycznych, o których mowa w pkt. a, powinny być wyposażone w sygnalizatory napięcia.

c) W czasie wykonywania robót budowlanych z zastosowaniem żurawi lub urządzeń załadowczo-wyładowczych zachowuje się odległości, o których mowa w pkt. a, mierzone do najdalej wysuniętego punktu urządzenia wraz z ładunkiem.

4. a) Wykonywanie robót ziemnych w bezpośrednim sąsiedztwie sieci, takich jak: elektroenergetyczne, gazowe, telekomunikacyjne, ciepłownicze, wodociągowe i kanalizacyjne powinno być poprzedzone określeniem przez kierownika budowy bezpiecznej odległości, w jakiej mogą być one wykonywane od istniejącej sieci, i sposobu wykonywania tych robót.

b) Bezpieczną odległość wykonywania robót, o których mowa w pkt a) ustala kierownik budowy w porozumieniu z właściwą jednostką, w której zarządzie lub użytkowaniu znajdują się te instalacje. Miejsca tych robót należy oznakować napisami ostrzegawczymi i ogrodzić.

c) W czasie wykonywania robót ziemnych miejsca niebezpieczne należy ogrodzić i umieścić napisy ostrzegawcze.

d) Prowadzenie robót ziemnych w pobliżu instalacji podziemnych powinno odbywać się ręcznie.

5. a) W czasie wykonywania wykopów w miejscach dostępnych dla osób niezatrudnionych przy tych robotach należy wokół wykopów pozostawionych na czas zmroku i w nocy ustawić balustrady zaopatrzone w światło ostrzegawcze koloru czerwonego.

b) Poręcze balustrad, o których mowa w pkt b), powinny znajdować się na wysokości 1,1 m nad terenem i w odległości nie mniejszej niż 1 m od krawędzi wykopu.

6. W czasie wykonywania wykopów ze skarpami o bezpiecznym nachyleniu, zgodnym z przepisami odrębnymi, należy:

a) w pasie terenu przylegającego do górnej krawędzi skarpy, na szerokości równej trzykrotnej głębokości wykopu, wykonać spadki umożliwiające łatwy odpływ wód opadowych w kierunku od wykopu;

b) likwidować naruszenie struktury gruntu skarpy, usuwając naruszony grunt, z zachowaniem bezpiecznego nachylenia w każdym punkcie skarpy;

c) sprawdzać stan skarpy po deszczu, mrozie lub po dłuższej przerwie w pracy.

7.Zastosowanie samochodów z pomostami wyposażonymi w barierki ochronne dla montażu sieci tramwajowej.

8.Zastosowanie podnośników z koszami wyposażonymi w barierki ochronne dla montażu latarni oświetleniowych.

9.Zapewnienie bezpiecznego transportu pionowego na pomosty narzędzi i materiałów.

10.Zapewnienie specjalistycznego sprzętu do przewozu bębnow z kablami i przewodami na plac budowlany.

12.Prace przy przebudowie istniejących sieci energetycznych i trakcyjnych należy prowadzić z zachowaniem następujących procedur:

12.a.Należy zapewnić w czasie robót nadzór służb eksploatacyjnych użytkowników.

12.b.Sieć na czas przebudowy powinna być wyłączona z pod napięcia i uziemiona z kontrolą tego stanu przed dopuszczeniem pracowników do robót.

Szczegółowe rozwiązania należy opracować z uwzględnieniem zasad podanych w:

- ROZPORZĄDZENIU MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650)
- ROZPORZĄDZENIU MINISTRA GOSPODARKI z dnia 20 września 2001 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas eksploatacji maszyn i innych urządzeń technicznych do robót ziemnych, budowlanych i drogowych. (Dz. U. Nr 118, poz. 1263)
- ROZPORZĄDZENIU MINISTRÓW KOMUNIKACJI ORAZ ADMINISTRACJI, GOSPODARKI TERENOWEJ I OCHRONY ŚRODOWISKA z dnia 10 lutego 1977 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy wykonywaniu robót drogowych i mostowych. (Dz. U. Nr 7, poz. 30)
- ROZPORZĄDZENIU MINISTRA INFRASTRUKTURY z dnia 6 lutego 2003 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy podczas wykonywania robót budowlanych (Dz. U. Nr 47, poz. 401)